

**Ihor Posokhov, Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor at the Department of Business Economics and
International Economic Relations
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"
Kharkiv, Ukraine**

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-633-1-48>

ANALYSIS OF COMPLIANCE OF UKRAINE AND EU COUNTRIES WITH THE MAASTRICHT STANDARD CRITERIA

АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄС КРИТЕРІЯМ МААСТРИХТСЬКОГО СТАНДАРТУ

Маастрихтський стандарт частково відповідає Копенгагенському економічному стандарту в тому, що він включає чіткі показники фінансової та монетарної стабільності. Тож має сенс фактично розглянути відповідність Маастрихтським критеріям.

Маастрихтський стандарт містить такі критерії:

- річний рівень інфляції не має перевищувати рівень інфляції трьох країн-членів ЄС більш ніж на 1,5%, а ціна стабільна;
- державний борг у відсотках від номінального боргу не має перевищувати 60 відсотків, а дефіцит державного бюджету у відсотках від ВВП не має перевищувати 3 відсотків;
- номінальні ставки за довгостроковими кредитами не мають перевищувати 2% індексу цінової стабільності лідера ЄС;
- обмінний курс є стабільним щодо євро, і країна бере участь у Європейському механізмі координації валютних курсів (ERM II) принаймні два роки [1; 2; 3].

Ці показники оцінюють фінансову та валютну стабільність, але не призначені для визначення того, чи повинна країна приєднатися до ЄС. Він призначений для оцінки здатності країни приєднатися до Єврозони, тобто прийняти євро як свою валюту [4; 5; 6].

Однак наразі не всі країни-члени відповідають цим критеріям, зокрема:

- Швеція відповідає всім критеріям, крім цінової стабільності, підтримує плаваючий обмінний курс і не бере участі в жодному з

вищезазначених механізмів. Формально вона зобов'язана це зробити, але змусити її неможливо;

- Болгарія є членом ERM II, проте не відповідає іншим критеріям;

- Косово та Чорногорія не входять ні до Європейського Союзу (ЄС), ні до Єврозони, але вони використовують євро як свою валюту.

Але що це означає для України? Для України це означає, що для того, щоб стати членом ЄС, їй не потрібно відповідати всім цим критеріям. Це частина процесу подальшої інтеграції, яка відбудеться після приєднання. Водночас ці показники також є індикаторами для оцінки макроекономічної стабільності [7; 8; 9; 10; 11].

Україна відповідає Маастрихтським стандартам:

З 2015 року до початку пандемії дефіцит бюджету України не перевищував 3% ВВП. Навіть у 2021 році, під час пандемії, цей показник сягає 3,3%.

Україна також дотримується співвідношення державного боргу до ВВП. З 2018 року ця частка не перевищувала 60,6%. Адже на цей показник дуже вплинув воєнний стан. В 2022 році цей показник становив 87,8%, в 2025 р. він перевищує 100 %. Джерелом оптимізації державного боргу, безумовно, є реструктуризація державного боргу, прикладом є успішна реструктуризація державного боргу України в 2015 році. Багато країн Єврозони, включаючи європейські країни, такі як Італія та Франція не дотримуються цього стандарту. Крім того, на тлі європейської боргової кризи 2010-2012 років і коронакризи за цим показником багато країн Єврозони мали негативну динаміку.

З точки зору цінової стабільності, інфляція після економічних потрясінь 2014-2015 років (2014 р. – 24,9 %, 2015 р. – 43,3 %) стабільно знижувалась, сягнувши у 2020 році – 5,0%. Однак відновлення після COVID-19 і війна призвели до стрімкого зростання цін, і зрештою середній рівень інфляції в Україні в 2022 році склав 26,6%, в 2023 році – 5,1%, в 2024 році – 12%, за 9 місяців 2025 р. – 6,4%. Подібна ситуація і з довгостроковими процентними ставками. Щоб оцінити це, ми вважаємо, що прибутковість 10-річних українських єврооблігацій, все ще значно перевищує середньоєвропейську облікову ставку.

У той же час, через різний характер боргів різних країн ЄС, індекс є дуже складним, тому методи розрахунку індексу кожної країни необхідно коригувати відповідно до фактичної ситуації.

Для відносного порівняння індексу Україна можна вибрати дохідність українських 10-річних європейських облігацій. Однак

варто розуміти, що єврооблігації не є ідеальним показником, оскільки містять політичну підтримку України. Оскільки Україна також мала режим плаваючого обмінного курсу, вона офіційно не відповідала цьому критерію, особливо враховуючи різке підвищення обмінного курсу після повномасштабного вторгнення росії.

З 2023 р. Національний банк України впроваджує керовану гнучкість обмінного курсу, що спрямовано на посилення стійкості валютного ринку та економіки України: накопичення значного рівня міжнародних резервів, збільшення привабливості гривневих депозитів та ОВДП. Перехід до керованої гнучкості курсу є одним із кроків реалізації Стратегії пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкого обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування.

Українські показники не ідеальні, але не набагато гірше, ніж деякі країни ЄС, які не відповідають Маастрихтським стандартам. Показники відповідності Маастрихтським стандартам України також свідчать про те, що їх падіння значною мірою зумовлене зовнішніми факторами. За відсутності зовнішніх факторів тиску, таких як міжнародні фінансові кризи, епідемії, війни та незаконна анексія територій, Україна рухається у правильному напрямку, зберігаючи макроекономічну стабільність.

Література:

1. Посохов І.М., Рябко М.Є. Вплив глобалізаційних процесів в світі на економіку України. *Актуальні питання сучасної економіки* : матеріали 15-ї Всеукр. наук. конф. за міжнар. участю, 15 листопада 2023 р. Умань : УНУС, 2023. С. 266–268.
2. Посохов І. М., Федоренко О. В. Діджиталізація світового ринку праці. *Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути* : матеріали 23-ї міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 10 грудня 2021 р. Електрон. текст. дані. Київ, 2021. С. 76–78.
3. Посохов І.М. Сучасні тенденції міжнародних економічних відносин. Економічна інтеграція України у світове господарство. Харків: НТУ «ХПІ», 2016. 450 с.
4. Економіка підприємства: навч. посіб. / І. М. Посохов, В. Г. Дюжев, С. В. Сусліков, К. О. Тимофєєва ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Харків, політехн. ін-т». Харків: НТУ «ХПІ», 2016. 380 с.
5. Федоренко О. В., Посохов І.М. Міжнародні інвестиції України в умовах євроінтеграції. *Сучасна фінансова політика України: проблеми та перспективи*: зб. тез 10-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 1 грудня 2022 р./ред. кол.: О.О. Сосновська [та ін.]; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ, 2022. С. 113–117.
6. Посохов І. М. Сучасні тенденції міжнародних економічних відносин. Економічна інтеграція України у світове господарство. Харків: НТУ «ХПІ», 2016.

7. Посохов І. М., Лукіна С.Ю. Реінженіринг у міжнародному бізнесі. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки)*. 2023. № 3. С. 3–7.

8. Посохов І. М., Чепіжко О. В. Підходи щодо забезпечення конкурентоспроможності України (на основі світового досвіду). *Парадигмальні зрушення в економічній теорії ХХІ ст.* : матеріали 3-ї Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 2-3 листопада 2017 р. Київ, 2017. С. 533–537.

9. Посохов І. М., Петриченко О. В. Показник якості як основоположний елемент рівня конкуренції в міжнародній торгівлі. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я*: тези доп. 30-ї міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD–2022, 19-21 жовтня 2022 р. Харків : НТУ «ХПІ», 2022. С. 593

10. Posokhov I., Kolesnyk A. The problem of Ukraine`s external debt and ways to overcome it. *Eastern European Conference of Management and Economics* : proc. of the 1st Intern. Sci. Conf., May 24, 2019. Ljubljana, Slovenia : Ljubljana School of Business, 2019. P. 341–343.

11. Посохов І. М., Лаврук А. Р. Зовнішній борг України: перспективи розвитку та методи управління. *Економічний потенціал країни: наукові підходи та практика реалізації* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., 2 березня 2019 р. Одеса : ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2019. С. 23–25.